

Rob van Essen, *Ik kom hier nog op terug*
Atlas Contact, Amsterdam, 2023
Blz. 291-298

‘En nu?’ vragen we aan elkaar als de deur van het restaurant achter ons dichtvalt. We hebben nog een hele middag voor ons.

‘Naar welk jaar ging je ook weer terug om je dealer te vermoorden?’ vraag ik.

‘1985.’

‘En ben je nu nog steeds verslaafd? Hier in 1987 bedoel ik.’

‘Hoezo?’

‘Dan zou jij alsnog je pogingen kunnen voltooien, ondanks dat we hier door Icks zijn gedumpt. Heb je dat pistool nog?’

‘Natuurlijk. Ik was op weg naar mijn laatste poging toen ik opeens hier terechtkwam, net als jij. Voor mijn laatste poging had ik bedacht dat ik hem alleen bang moest maken, zo bang dat hij iets anders met zijn leven zou gaan doen. Of ik zou hem een of andere religieuze epifanie bezorgen, zodat hij zich bekeerde. Ik wist dus nog steeds niet precies hoe ik het ging doen, die laatste keer. Hoe ging dat bij jou?’

‘Ik bedacht dat ik niets zou doen, dat het niet om mij ging, dat ik gewoon moest kijken hoe de situatie zich ontwikkelde.’

‘Dat klinkt laf of verstandig, zo op het eerste gehoor. Maar ik ga dus niet alsnog mijn dealer doodschieten. Als ik dat deed zou mijn 1987-versie wel weer een andere dealer vinden. Dat was natuurlijk altijd al zo. Het ging me waarschijnlijk vooral om de vraag of ik in een al dan niet virtuele realiteit iemand zou kunnen doodschieten. Nou, niet dus. Reden tot vreugde? Wie weet. Hoera.’

‘En die zieke vriend die je in ’t Gasthuys noemde, naar wie je terug wilde, in het heden bedoel ik, het heden waar we vandaan komen, heb je er nooit aan gedacht om nu naar hem te gaan?’

De Paus kijkt me fel aan. ‘Hoezo? Jij denkt zeker aan aids of zo, en dat ik zijn vroegere ik moet waarschuwen: neuk toch niet zo rond jongen! Of dat hij longkanker heeft en dat

ik hem moet voorhouden dat hij moet stoppen met roken. Dit moeten we dus niet gaan doen hè: elkaar voorhouden hoe we onze tijdreizen beter hadden kunnen invullen. Jezus man, zelf kon je niets anders verzinnen dan G.B.J. Hiltermann van een brug af helpen!’

En hij loopt met grote stappen bij me weg.

De rest van de middag wandel ik in m’n eentje door de stad. De mist is dunner geworden maar niet verdwenen, alles is grijs, zoals ik me Amsterdam uit die tijd herinner.

Ik beland al gauw op de Prinsengracht, en loop langs het huis van Hiltermann (hij zit niet aan zijn bureau achter het raam), en ga door naar de bibliotheek. Ik loop naar binnen, het is er allemaal nog, de geuren, het stoffige tapijt op de vloer, de hoge kasten waar je niet overheen kan kijken; maar nooit zal ik aan iemand kunnen uitleggen hoe het ruikt en hoe het voelt. Ik heb mezelf verdubbeld en zou het alleen aan mijn andere ik kunnen uitleggen, misschien was dat wat De Paus bedoelde toen hij zei dat hij zich in zijn eigen hoofd bevond.

In de koffiekamer drink ik koffie. Ik blader door kranten en tijdschriften, om me heen wordt gerookt. Ik rookte ook in 1987, het is vreemd dat ik er nu niet naar taal.

Alles is vreemd, maar ook vertrouwd. Ik zou hier kunnen blijven, ik zou kunnen wennen aan deze wereld zonder internet, zonder smartphones, het is een wereld waarnaar veel mensen terugverlangen, als ik op de een of andere manier kon ruilen met mijn jongere ik zou ik het doen, een tweede keer de rest van de jaren tachtig meemaken, de jaren negentig, het begin van de eenentwintigste eeuw, maar dan ouder, en op de hoogte van alles wat komt.

Maar nee, dat is niet waar, ik zou het niet kunnen ver-

dragen. Ik sta op en loop naar buiten, ik ben hier illegaal, ik besta hier niet, en ik ken te weinig sportuitslagen om me hier te kunnen handhaven.

In een zijstraat loop ik een sigarenzaak binnen en koop een pakje Samson en rode Rizla, en vraag een doosje lucifers. Ik draai een sigaret, alle bewegingen zitten nog in mijn vingers, alsof ik er een half uur geleden nog eentje heb gedraaid. Ik steek hem op, de tabak gloeit en het papier knispert, even is het weer als vroeger, vooral de geur maar het smaakt me totaal niet, ik gooi alles, sigaret, lucifers en shag, in de eerste afvalbak die ik passeer.

Ik bezoek boekhandels en platenzaken die lang geleden verdwenen, ze zijn er opeens weer, nee, ze zijn er nog steeds, ze zijn er *nog*, ze weten nog niet beter. In platenzaken liep ik vroeger nostalgisch rond omdat de lp's waren ingewisseld voor cd's; nu loop ik rond met een extra dosis melancholie erbovenop, een dubbele dosis, omdat ik weet dat de meeste van die winkels zullen verdwijnen omdat ook de cd niet voor eeuwig is. Ik loop naar Kriterion en drink een koffie verkeerd, aan het tafeltje aan het raam waar ik eerder zat, ook nu zijn er bijna geen andere bezoekers. Ik vertrek voor ik mijn koffie opheb.

Wat kan ik hier nog doen?

Ik kan in krantenarchieven op zoek gaan naar die ene avond in het bos met Chris Vis maar dat heb ik al geprobeerd en daar was iets mee. Ik kan in bevolkingsregisters op zoek naar de familie Icks, om te kijken of die inderdaad in Rijssen hebben gewoond maar dan moet ik weer helemaal daarnaartoe en stel dat ze er *niet* hebben gewoond, dan weet ik helemaal niets meer.

Ik kan, en deze gedachte komt bij me op omdat ik het Weesperplein oversteek en bij de metro-ingang de telefoon-

cel zie staan, ik kan mijn ouders bellen om te vragen of zij zich onderhand niet wat meer herinneren over die nacht. Ze leven nog. Ik kan mijn ouders bellen. En voor ik het weet sta ik in de telefooncel, gooi er een kwartje in en toets het nummer in, dat ik nog uit mijn hoofd blijf te kennen, op zich al iets van vroeger, een telefoonnummer weten.

Mijn vader neemt op en meteen nadat ik hem zijn (en mijn) achternaam heb horen uitspreken, met de kenmerkende lichte nadruk op de eerste lettergreep verbreek ik de verbinding, dit is te raar, dit is een overtreding, hoe is het in het dodenrijk pap? Maar hij leeft nog, dit kan niet. Sorry voor de inbraak dan, maar die vindt pas plaats over elf jaar.

Maar terwijl ik koud en rillerig in de richting van de Amstel loop weet ik wel hoe ik mijn vijfde poging had moeten invullen. Niet door niets te doen en rustig af te wachten tot GBJ vanzelf van de brug zou verdwijnen, nee, het was, na de vierde poging, heel logisch: ik had het geld weer moeten terugbrengen. Dan had ik inderdaad iets goedgeemaakt. En dan meteen die inbreker weggagen, zodat ze het geld hadden mogen houden. Het zou me niet gelukt zijn, want ik zou sowieso hier zijn terechtgekomen, ongeacht wat ik van plan was geweest, maar ik zou het in ieder geval van plan zijn geweest en dat moest ook iets betekenen.

Rondslenterend vul ik de tijd tot het eind van de middag, wanneer we elkaar weer zullen treffen bij molen De Gooyer. Ik neem niet aan dat daar iemand zal staan, ik ga ervan uit dat we stuk voor stuk eenzaam in deze tijd, in deze dag zullen blijven hangen tot het niet meer gaat. Misschien dat De Paus nog iets aan zijn verslaving kan doen, ik zie voor me hoe hij in een café bezwerend op zijn dealer en zijn jongere ik inpraat, maar nee, en ondertussen kan ik hier

alleen nog maar wat rondlopen, zonder geld dan ook nog want dat tientje is nu ook op, er is geen realiteit om me mee te verhouden, er is alleen deze wereld waarin ik moet zien te verdwijnen omdat ik er niet kan bestaan en nooit zal ik weten wat Icks' bedoeling is geweest en nooit zal het me minder interesseren dan nu. Ik besef dat ik vanmiddag mijn omgeving heb zien veranderen, maar dan de verkeerde kant op: van later naar hoe het vroeger was. Ik heb valsgespeeld, eigenlijk is het onvergeeflijk, ik moet denken aan wat De Paus zei over tijdreizen; dat we van een enkele reis een re-tourtje hebben gemaakt, waardoor we verloren zijn.

Ruim op tijd ben ik bij de molen. Ik ben zo vroeg dat ik een zijstraat insla om nog een blokje om te lopen. De middag heeft lang geduurd, ik heb me *verveeld*. Dat is de vreemdste gewaarwording tot nu toe: verveling. De dofheid die bij verveling hoort, of er misschien wel mee samenvalt, vormt een verzachtend filter dat me zal beschermen tegen wat ik bij de molen verwacht aan te treffen: niemand. Behalve misschien De Paus, die was vanmiddag in ieder geval nog van plan te komen. Dan moeten we ons hier met z'n tweeën zien te redden, één keer per week verkopen we een miskelk om ons bestaan te verlengen, of één keer per maand, geen idee hoeveel die dingen per stuk waard zijn, we brengen zijn dealer op andere gedachten en telkens wanneer we op straat een in zijn ochtendjas gehulde mr. G.B.J. Hiltermann passeren knikken we hem beleefd toe en mompelen we 'vuile schoft, vuile schoft' tegen zijn rug en we leven nog lang en gelukkig. Maar de avond valt en ik loop het laatste stukje naar de molen en weet zeker dat ik daar zelfs De Paus niet zal aantreffen.

Maar ik heb me vergist. *Iedereen* is er. Ik ben de laatste. De

groep is compleet, overcompleet zelfs, want Tibetaan en Hongerstaker zijn naar de Grimburgwal gelopen en hebben aan de leestafel van 't Gasthuys nog drie ontredde reizigers aangetroffen, Fotograaf, Dracula en Hordenloopster, die op het Verkleedfeest over een tafel is gesprongen, zoals we ons nu allemaal opeens weer herinneren. Iedereen heeft een tasje bij zich waarin zich de bescheiden boodschappen bevinden die ze overdag hebben verzameld. Ik ben de enige zonder tasje.

Ik moet aan ons wennen. Toen ik daarnet aan kwam lopen en vanuit de verte het groepje aan de kade zag staan dacht ik: daar staat een groepje oudere toeristen die de molen willen bezoeken. Pas daarna herkende ik ze als mijn toekomstige reisgenoten. Al die tijd dat ik over ze nadacht heb ik ze, ons, onwillekeurig voorgesteld als de studenten die we vroeger waren, met de leeftijd die daarbij hoort.

En een paar uur later waren we op weg naar het zuiden, in een gestolen bus, een dag of drie later bereikten we het klooster. Dat is snel gegaan, zeker, compleet waren we ook niet meer, Dracula en Hordenloopster verlieten dezelfde avond nog de groep, alsof ze te laat waren gekomen om nog aansluiting te vinden. Fotograaf hebben we weten te behouden, die is nog steeds bij ons. We zijn er nooit achter gekomen hoe het de drie afvallers is vergaan, Dracula, Hordenloopster en Corpsbal, die al eerder bij ons was weggelopen. We hebben geen idee of ze zijn opgepakt, onderzocht, opgesloten, of dat ze de rest van hun bestaan dakloos in Amsterdam hebben doorgebracht; of dat ze er helemaal mee opgehouden zijn. Als er een grote mediastorm is geweest hebben we die gemist, onderweg lezen we geen kranten, waar we nu zijn eigenlijk ook niet, het klooster heeft een kleurentelevisie

maar de ontvangst is wiebelig en onzeker, het nieuws zien we zelden. Maar ik loop op de dingen vooruit. Het klooster hebben we dus gehaald, ik zit in mijn cel en ga verder met het verslag van de reis. Wonderlijk.

Dat iedereen naar de molen was teruggekeerd, was niet uit enthousiasme maar uit angst, dat lijkt me duidelijk – de angst om eenzaam achter te blijven en ten onder te gaan. Maar achteraf denk ik ook dat dat ene moment, toen ik de groep bijna had bereikt en besepte dat ik mijn reisgenoten de hele dag voor me had gezien als de studenten die ze ooit waren, van groot belang was. Dat idee, de verwarring tussen jong en oud, zou de maanden en de jaren daarna nooit meer helemaal verdwijnen. Ik heb het nooit aan de anderen gevraagd maar ik neem aan dat die verwarring voor ons allemaal gold, en ik denk dat dit een van de redenen is dat we het zo lang met elkaar hebben uitgehouden, zonder dat ik kan omschrijven hoe dat dan precies in zijn werk ging.

Wat ook niet onbelangrijk was: dat toen we daar met z'n allen bij de molen stonden af te wachten hoe het verder zou gaan, Hongerstaker opeens vroeg of we onze krijtjes nog hadden.

Het was een onverwachte vraag, toch gingen we meteen in onze zakken op zoek, een voor een staken we een stompje krijt omhoog. De Paus vroeg wat het plan was. 'Gaan we ze ritueel in het water gooien terwijl we Icks vervloeken?'

'Nee, integendeel.' Hongerstaker keek de kring rond. 'Als we nu eens... Het is een gek idee, maar stel... Nu we allemaal samen zijn, misschien was dat het idee van Icks, het plan dat hier achter zit... Wie weet, als we allemaal samen...'

'Je zal iets specifiekere moeten zijn, vrees ik,' zei De Paus.

'We trekken met onze krijtjes allemaal één grote cirkel,'